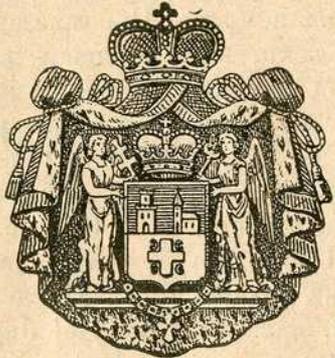

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 5.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 30. јануара 1900.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

МИТРОФАН

ПО БОЖЈОЈ МИЛОСТИ ПРАВОСЛАВНИ СРПСКИ ЕПИСКОП НОВОСАДСКО-БАЧКИ, СОМБОРСКИ, СЕГЕДИНСКИ И ЈЕГАРСКИ

свему пречасном свештенству обојега реда и васколиком благочастивом и љубазном народу Богом храниме епархије Наше благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, а од Нас архипастирски поздрав и архијерејски благослов.

Мир Божји, Христос се роди!

Са овим највеће радости и утехе духовне и црквеног радовања поздравом, поздрављам и ја вас, љубазни моји, данас, и честитам свима вама празник рођења Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа.

Сам Бог, за преступ заповести Своје изгонећи из раја прародитеље наше, по Своме великом милосрђу и бесконачној доброты обећао им је Спаситеља, а ово обећање у много пута и на разне начине и понављао у роду човечјем, да припреми људе да приме Спаситеља.

Пред сами долазак великога небеског Посредника, који је имао да измири небо и земљу, као знак доласка му завлада у свету опћи мир. Дугогодишње искуство сведочило је о крајњој немоћи људској, да без помоћи Божје позна иштује Бога, нарочито да извршава Његове свете законе и да се измири с Њиме. Сав тако рећи васиони свет, по божанственом Откривењу а услед живе свести своје слабости и немоћи, ишчекиваше небескога Искупитеља, Који би чланимъ и оутѣхоу изыкхвз.

Кад се навршило унапред одређено време, егда прїиде кончина лѣта, посла Богъ Сына своего единороднаго, раждаемаго ѿ жены, вывѣема подъ закономъ, да подзаконныа искѣпитъ, и да всыновленїе воспрїнемъ (Гал. 4, 4), јер Бог не посла Сина свога на свет да суди свету, него да се свет спасе крозањ (Јов. 3, 17).

И роди нам се данас Спас. Богомладенац, повит у челене, положен би у јасли, — у знак дубокога понижења, до кога је пао човек-грешник, који има преку потребу од небеске помоћи Богочовека.

Али божанствена слава Богомладенца није се могла затајити у ноћној тами, у пећини, у јаслама и целенама, у овим првим обличјима Његова сиромаштва, смирености и понижености. О рођењу Спасову онај час сазнадоше на земљи, сазнадоше разни крајеви земаљски, витлејемски пастири и мудраци од истока, сазнадоше и прости људи и људи од науке. Близу онога краја, где се родио Спас, бијаху витлејемски пастири, који чуваху ноћну стражу код стада својега. Њима се јавља Анђео и слава Господња њих обасја. *Се благовѣствѣю вамъ радость велию, иже бѣдетъ всѣмъ людемъ, каза имъ Анђео, иакъ родиса вамъ днесь спасъ, иже есть Христосъ Господь. И се вамъ знаменіе: вѣрщете младенца повита лежаща въ яслѣхъ* (Лук. 2, 10—12). И у једанпут постаде с Анђелом мноштво војника небеских, који хваљаху Бога говорећи: *Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља* (Лук. 10, 14). Пастири, пошто отидоше од њих Анђели на небо, дођоше брзо у Витлејем и нађоше Марију, Јосифа и Младенца Господа, где лежи у јаслима и први Му се поклонеше. Казавши Марији и Јосифу, што видеше и чуше за Богомладенца, пастири се повратише у крајеве своје славећи и хвалећи Бога. А Марија чуваше све речи ове и слагаше их у срцу својему.

Не само крајеви витлејемски чуше за славу Младенца, иже сый сѣниѣ славы и образъ вѣпстаси Бога (Јевр. 1, 3), но све оумалниъ. зракъ рава прѣимъ, въ подобіи челоѣчестѣмъ быхъ, и образомъ вѣрщѣса иакже челоѣчккъ (Фил. 2, 7). Пред рођењем Његовим појави се на истоку од Витлејема чудна звезда, или, као што говори свети Златоусти, нека сила што се не види, или, по мишљењу другога Светитеља цркве православне, анђеоска. Својом појавом она је вазвестила свету, да је *синула звезда од Јакова и устао човек од Израиља*.

Необична звезда ова довела је од истока, да се поклоне новорођеноме Цару јудејском, и звездаре и мудраце, који падоше и с вером Му се поклонеше и даре му ове принеше: *злато*, као цару од ве-

кова, и *тамјан*, као Богу од свега, и *смирну*, као бесмртноме мртвацу за три дана.

Па не само пастири и звездари и мудраци да сазнадоше и признадоше Богомладенца за Христа Спаситеља, већ и свака твар приноси Господу, који се родио, хвалу и дар: анђели песму, небеса звезду, мудраци даре, пастири чудо, земља пећину, пустиња јасле, људи матер Дјеву.

Из витлејемске пећине засја божанствена слава!

Нека се веселе небеса и земља се радује! Јер небо и земљу данас састави рођење Христово, данас Бог сиђе на земљу и човек изиђе на небо; данас се Онај који се по јестеству не види, човека ради види, и ми славећи Га певајмо Му: слава на висини Богу, и на замљи мир, што Га даде Твој долазак, Спаситељу.

Све што дише нека хвали Свемогућега и сваки нека слави Бога у овом догађају! Јер Сунце правде, које не заходи, обасја све што је испод сунца, па похитимо и ми, да Га сретемо чистим очима и чистим делима, и приправимо се духом, да примимо сад Онога, који к својима иде чудним рођењем, да би нас који смо се удалили од живота рајскога опет к њему повратио.

Ево ово и овако нам казују свете књиге и православне свете цркве високе и радосне песме, једнаке по стварима а различне по богатоме размишљању, за пуне тајне догађај овај. Јер рођење Сина Божјег, Христа — Спаситеља света, такав је догађај, за који су дужни вечно славити и благодарити Бога не само земаљска Црква Његова, него и небеска, — не само људи, него и Анђели Божји. Угледајући се на онај славопој анђеоски и земаљска Црква Божја данас узноси песме од хвале и славе Богу и позива своја чеда да радосно ускликну: Христос се рађа, славите Га! Христос с небеса, сретајте Га! Христос на земљи, радујте се!

Славите Христа, сретајте Христа, радујте се Христу и ви, љубазни моји, са данашњега дана великога и сада и свагда.

Данас је, љубазни моји, по светој вољи Божјој, на земљи мир и међу људима добра воља, и сваки онај који ову Божју заповест не слуша тешку клетву на свој дом потеже.

Па у архипастирској љубави и у непрестаном старању своме о духовном, моралном, просветном и материјалном напретку и бољитку свијех вас, долазим и ја у средину вашу, ако телом и нисам код вас, али сам духом свагда с вама, да са вашим топлим молитвама спојим и моје молитве, а са мојим молитвама да вежем ваше молитве пред јаслима рођенога Богомладенца, Спаса нашега, да укротимо земаљску охолост своју, да би смо дошли до духовнога сиромаштва пастира вилејемских, који лако вероваше Младенца Христа не само по томе што небо отворише анђеоске песме, него и по томе што је и срце њихово било већ готово да смести у себи небеске песме и као убоге јасле да прими земаљско сиромаштво небескога Господара. Па у истој овој љубави и старању, да вам, љубазни моји, изнесем и жеље свога срца архијерејскога и да вам у овој првој архипастирској посланици својој напоменем и неке дужности ваше, да се не огрепите о ону свету вољу Божју са које је данас на земљи мир и добра воља међу људима.

У миру будите са светом Црквом, коју је стекао Господ Исус Христос крвљу Својом, и у којој је, као у богатој ривници, сместио све, што је преко потребно за наше оправдање, освећење и спасење. Извршujte вољно и са љубави, као послушна и покорна деца, све обреде-правила, установе и уредбе свете цркве наше православне. А какве жалосне и пагубне последице могу снаћи оне, који се одрекоше вере своје свете и оцепише од цркве своје православне, која их је светим крштењем духовно на ново родила, духом спасавајуће вере одгојила, која их је светим тајнама крепила и јачала, која им је дивним молитвама својим песмама и одбрeдима свечаним и тужним, душу и срце наслађавала и тешила, казује нам горко ускуство браће наше по духу и телу, који се удалише

од јединства са једном, светом, саборном и апостолском црквом православном, те блуде по тами сујеверица и празноверица, те тиме самовољно сами себе лишавају нада на вечни живот. Чувајте се, љубазни моји, таквих и лажних учитеља њахових, који хоће да унесу међу вас раскола погибљи и у лакомству своме да вас лове измишљеним речима. Будите, љубазни моји, трезни и пазите, јер супарник ваш, тај зао дух садашњег времена у народу моме, као лав ричући ходи и тражи кога да прогута. Браните се од њега, љубазни моји, тврђом у светој вери православној својој, мушки се држите, утврђујте се и останите у вери својој према светом православљу утемељени и тврди, те нека расте вера ваша и множи се љубав снакога вас међу вама, а Бог сваке благодати нек вас сачрани, утврди, укрепи, утемељи.

Будите, љубазни моји, у миру и са савести својом, јер ништа није у свету овом потребније од добре савести, старајући се у свему добро да живите. Јер никаква добит, ма како она велика била, никакав успех у делима и предузећу нашем, ма како се он показао знатним, не ће обузети никаквим задовољством и насладом душу нашу, ако се они постизавају на такав начин, да се огрепимо о савест своју, о тај глас Божји у нама, који осуђује или оправдава наша дела и поступке наше. *Нкстѣ радоватисѣ нечестивимѣ,* и у овом већ животу, говори пророк Божји, говорећи о животу будућем.

Покоравајте се, љубазни моји, врховној власти, без приговора, уважавајући и вршећи са поштовањем све њене законе и одредбе, суделујући, сваки у оквиру дане му законом власти, на остварењу и извршењу благих њених усанова у славу и напредак миле нам свима домовине, а узносећи топле молитве к Богу за земље господара Његово Царско и Апостолско Краљевско Величанство Франца Јосифа Првога и за сав прејасни Владалачки Дом, да под мудрим скиптром Његовим тихи и мирни живот поживимо. То је пре свега света дужност наша, коју нам налаже света вера наша.

чине тако? Љубите дакле непријатеље своје, чините добро онима који вас мрзе и молите се за оне који вас гоне. А као на најбоље и најсигурније средство, како треба живити у миру и с онима који мрзе на мир, указује свети апостол, кад вели: ако је гладан непријатељ твој, нахрани га; ако је жедан, напој га; јер чини то углевање огњено скупилаш на главу његову.

Пригните ухо своје, љубазни моји, и послушајте реч поучења овог како би извршили свету вољу Божију, те се утврдио мир и добра воља међу народом мојим, а ви љубазни моји у тим и таким делима достојно дочекали и поклонили се Рождеству Христа Спаса. Сретна и благословена била свима вама наступајућа Нова Година, да би сте је проживели побожно души на корист и спасење. А као оно анђеоске силе, ходите, и ви љубазни моји, из Витлејема на Јордан реку, и с вером се поклоните Христу Богу, који се јавио и просветлио свет, те, напивши се и пошкропивши се осветљеном водом светобогојављенском, примили сви духа премудрости, духа разума, духа страха Божијег, Христа који се јави. Најпосле прославили у духовном радовању и утехи, по лепом српском обичају, и просветитеља српског, архиепископа Светог Саву, нашу Славу, великог нам код Бога заступника, закрилника и покровитеља просвете и школе српске.

Бог мира и сваке утехе да вас саврши у свакоме делу добром, да учините вољу Његову, чинећи у вама што је угодно пред Њим, кроз Исуса Христа, Којему слава ва век векова. Амин.

Дано у епископској резиденцији Нашој у Новоме Саду на предпразднство Рождества Христова године 1899. од рођења Христова, а епископовања Нашега прве.

Горепоменути смирени епископ

М и т р о ф а н.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Спаљивање или закопавање?*

— Проф. Душан Јакшић. —

Noch köstlicheren Samen bergen
Wir trauernd in der Erde Schoss
Und hoffen, dass er aus den Särgen
Erblicthen soll zu schönrem Ios.

Schiller.

Судбина је сваког индивидуума пролазност. Као што свако органско биће имаде свога краја, тако и човјек. Тек што наступи смрт код човјека, тијело се његово подвргава свеопћим химијским законима, који су дјеловали на њ још за живота.

Тијело се човјечје састоји у главном из малог броја химијских елемената, који се више не дају растварати, наиме: из кисика, водика, душика, угљика, сумпора, фосфора и креча. Док човјечји организам живи, то прва четири елемента сачињавају меке дијелове нашега тијела, а кости се састоје из фосфорно-киселих и угљично-киселих соли. Кад престане живот у организму и кад наступе извјесни увјети т. ј. извјесна температура, ваздух и вода, тада се органски састави почињу растварати у једноставније елементе, а једноставнији се елементи растварају у анорганске, док најпослије не остане мало минералног састава или пепела. Овај се химијски процес назива гњијење. Исто тако, ако ми тијело човјечје спаљујемо при довољној количини зрака, то оно исто тако ишчезава, док не добијемо аноргански остатак у облику пепела. Коначни је резултат како гњијења тако и спаљивања — исти, због чега се и гњијење називље спорим спаљивањем (langsame Verbrennung).¹ Разлика између гњијења и спаљивања јесте у времену и у томе, да при спаљивању нема непријатних и опасних бакцила, који се при гњијењу развијају и који се могу ширити.

Како живи с једне стране имаду право, да се чувају од опасног процеса гњијења, а с друге стране дужност према мртвима, то ми виђамо код разних народа и у разна времена разнолике начине испуњавања дуж-

* Лекција, читана у богословији дана 29. јануара 1900.

¹ Ecker, Sarg oder Urne. Види: Westermanns Monatshefte. November 1875., страна 169.

ности према мртвима. Сви се ти начини могу свести на три: оставља се мртац природном току ствари — гњијењу (спором спаљивању), а да би се живи сачували од штетног утјецаја гњијења, не остављају лијеса, да гњије на површини земље, већ га закопавају у земљу и по могућности даље од мјеста, гдје живу људи. То је начин закопавања. Ако ли мртво тијело предајемо пламену и тако убрзавамо процес гњијења, — тада је то спаљивање. Трећи је начин испуњавања дужности према мртвима, када желимо, да сачувамо што дуље форму мртваца, и то је онда балзмовање лијеса. Разгледаћемо, какав је начин код кога народа био и зашто је био. Прије свега говорићемо о балзмовању мртвих. Балзмовање мртвих налазимо код Асираца, Перзијанаца, а особито код Египћана.² Што се тај обичај јавио код Египћана, узрок је њихово религијозно учење о бесмртности душе.³ По појимању пак Египћана, душа је везана за тијело, из кога она мора, ако је осуђена на небесноме суду, путовати ради очишћења кроз све могуће животиње, док се опет као морално узвишена не поврати у тијело, ради чега је онда и требало сачувати тијело од гњијења. Зато и видимо код Египћана тако велико заузимање око балзмовања мртвих.⁴

² Wigand's Conver. Leksikon I. B. стр. 903.

³ „Прῶτοι δὲ καὶ τότε τὸν λόγον Ἀγύπτιοι εἶσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατος ἐστὶ, τοῦ σώματος δὲ, καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῆον αἰεὶ γινόμενον ἐσθύνεται· ἐπεὶ δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὐτὴ ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσθύνειν, τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῆ γίνεσθαι ἐν τρισχίλοισι ἔτεσι.“ Herodoti Lib. II. C. 123. Leipzig 1876.

⁴ Египћани носили су своје мртве к људима, који су се тиме нарочито бавили. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχουσαν κομίζουσι. Εἰσὶ δὲ ἐπ' αὐτῶ τούτων κατέσται καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. Ibid. Ст. 86. Ево, како Иродот балзмовање код Египћана описује: „Најприје изваде кривим гвожђем можђане на носдрве, и то само један дио, а други дио тако, да улију текућина. Онда прорежу оштрим етијопским каменом слабине, те изваде одмах сав дроб. По томе ишчисте и исперу трбух палмовим вином, а по други пут истртним мирисним стварима. Напошљегу га напуне чистом истртом смирном и касијом и другим мирисним стварима, осим тамјана, па га опет санију. Поклаје тога метну мртваца у натрон, гдје га оставе седамдесет дана. Дуље га не смију остављати. А кад прође тих седамдесет дана, оперу мртваца, па га свега замотају у врпце, изрезане од танкога платна и намазане гумијом, коју Египћани понајвише употребљавају мјесто туткала.

Осим религијозних вазора и престава бијаху и друге прилике, које су ишле у прилог балзмовања мртвих. Те прилике стоје у вези са климатом: температура, влага или сувоћа извјесног предјела, богатство или недостатак у дрвима од велике је важности. У врло влажним уједно и топлим крајевима није било могуће мислити на конзервирање лијеса, али је то могло бити тамо, гдје су крајеви суви и топли или суви и хладни. У земљи, сиромашној дрвима, какав бијаше Египат, не могаху ни мислити на спаљивање, као што опет не могаху ни мислити на укопавање у самој долини Нила због поводње, која бијаше редовно сваке године, док је напротив суви и топли климат Египта ишао у прилог конзервирању. И доиста утјецај двају елемената: религијозног и материјалног нигдје се тако јасно не показује као код Египћана.

У чему се састојаше конзервирање тијела? Процес гњијења могуће је спријечити на разне начине: уклањањем ваздуха, воде и извјесне топлоте. У погледу топлоте знамо, да гњијење наступа при такој топлоти, која је испод 0° или испод 100°, а најбоље при 20°—30° R. Хладноћа замрзавања и јужна врућина спрјечавају гњијење. Тако на великом св. Бернарду лијесови оних, који погину тамо, бивају изложени у канели, у коју улази ваздух, јер је на такој висини (7576 ногу над морем) температура тако ниска и ваздух тако сув, да лијесови замрзавају и По том га опет однесу рођаци те начине дрвен лик чојечји, па метну у њ мртваца; а онда га заклопе и сачувају у гробници тако, те стоји дупке уза стијењу. Тако мажу мртваца на најскупљи начин. А онима, који захтевају средњи начин, бојећи се трошка, мажу мртваца овако: Стрцашке напуне кедровим уљом, које нстрцају мртвацу у трбух, а да га не порежу, нити изваде дроб, па запријече, да уље не изиђе, а онда га оставе у натрону одређене дане. Пошљедњи дан пуште из трбуха кедрово уље, које су прије устрцали. А то има толику силу, те и трбух и пријева раствори и са собом понесе. А месо раствори натрон, те остане од мртваца само кожа и кости, онда предаду мртваца рођацима, те се њим ништа више не баве. А трећи је начин мазања, на који се најсиромашнији мртвци мажу, ево овако: Мртвацу нстрцају натреног уља у трбух, па га оставе седамдесет дана у трбуху, а онда га предаду рођацима, да га однесу.“ Herodotova povjest. II. knjiga; глава 86., 87. и 88. превод Мусића.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

постају као мумије, тако да их можемо годинама послје рекогносцирати.⁵ Најаснији примјер конзервирања лијесова ниском температуром јесу добро сачуване љешине већ изумрлих животиња: мамута и носорога, које су нађене у леду Сибирије. Други начин конзервирања јесте: уклањање воде из тијела, које можемо постићи или великим повишењем или понижењем температуре. Трећи начин конзервирања бива, ако сасвим затворимо доступ ваздуха. Најзнаменитија и најпознатија метода конзервирања лијеса јесте балзмовање код Египћана. Ту методу налазимо и код Гуанха, изумрлих прастановника Канарских острва. Сличне мумије као код Гуанха нађене су и у Перу и у Мексику.⁶ Балзмовање мртвих и данас је још у употреби понајвише код крунисаних глава и знаменитих личности, јер је то скопчано са великим материјалним трошковима. Из реченога се види, да је конзервирање мртвих било мало раширено, свакако због великих трошкова, које оно захтијеваше, и због недостатка мјеста, које је за то потребно. Ради тога, за нас су од веће важности друга два начина т. ј. спаљивање и закопавање.

Ако погледамо на дивље народе, који су најближе природном човјеку, наћи ћемо код њих закопавање мртвих. То нам доказују истраживања остатака првобитних насељеника наше планете. У доисторијско вријеме, док употреба метала још не бијаше позната, вријеме, које ми називамо „камено доба“, човјек закопаваше своје мртве у земљу. Тек, када се појавила употреба туча, тада наилазимо на жа̀ре, које нам свједоче о спаљивању мртвих.⁷ Код Јевреја мртве сарањиваху такођер у земљу, о чему имадемо врло много свједочанстава.⁸ Бити не сарањен код древних народа бијаше нешто страшно. Ко не зна за жртву Антигоне, коју је она поднијела, што је против заповједи краља Креона закопала свога брата Полиника? (Свршиће се.)

⁵ Ecker. I. c. p. 170.

⁶ Ecker. I. c. p. 172.

⁷ Види: Hostmann. Der Urnenfriedhof bei Darzau in Hannover. Braunschweig 1874. Страна 120. и даље.

⁸ Књига „Бића“ гл. 15, 15; 23, 4; 35, 8, 29; I. Цар. 15, 8, 24; 16, 28; II. Цар. 23, 30; 21, 26; Јов. 17, 14; Јевекиљ 38, 11—14.

Реч о св. Сави

говорио у свечаној дворници српске православне велике гимназије Карловачке 1900.

Иван Маширевић.

(Свршетак).

Може ли ко и посумњати, да родитељи који највише желе добра своје сину, да они неће домаћим васпитањем помагати рад својих заменика у школи; сумњати у то, значило би сумњати у љубав родитељску. Никако се не да предпоставити такав грех, али човек често заблудом обманут држи да је на правом путу а у истини он је на рђавом. Тако и родитељске куће често греше у васпитању своје деце и ето тиме спречавају успех гимназијске наставе и васпитања. Школско и домаће васпитање мора ићи руку под руку.*

Родитељи који су предали свога сина овом заводу да се под кровом његовим одхрани храном духовном, коју сами родитељи не могу својој деци довољно дати, пре свега морају имати поверења у заводу и с тога споразумно са заводом настојавати у кући својим родитељским ауторитетом, да им син као ученик овога завода све дужности своје савесно врши. Ученик овога завода мора бити код куће праћен истим оним надзором, истом оном љубављу и истим оним заштом, који влада у школи. Ученика не сме код куће пратити лажна љубав, која често даје њему и таке слободе какве он никако не би смео уживати, јер ће га такова слобода кад тад заробити власти греха. Дисциплинарни ред завода има се строго испуњавати и код куће у колико се куће тиче.

Шта да кажем о погрешкама које се дешавају у родитељској кући, како да их оценим? Није потребно да их ја оцењујем, али да од многих наведем само неке:

Може ли гимназија постићи успех са оним учеником, који за своје погрешке нађе заштитника у својим родитељима?

Може ли бити успеха, када сам родитељ лењост, неуредност, незнање и друге погрешке и недостатке свога сина брани кривоцом завода или неправдом?!

Може ли бити напретка, када сам родитељ говори своје сину: „а на што да се учи ово

* види Dr. Herman Schiller's: Handbuch der praktischen Pädagogik für höhere Lehranstalten. III. Auf. Leipzig 1894.

или оно, када ти то неће требати, ја то нисам учио, ја то не знам, па шта ми смета“.*?

Може ли бити успеха када неоправдано одсуство од дужности својега сина сами родитељи правдају недозвољеним начином?

Може ли бити напретка када родитељи пред учеником, сином својим омаловажавају завод или наставнике?

Оваке погрешке дешавају се, али не свуда и не одвише често, јер ипак родитељска брижна љубав, која жели срећу своје сину разуме боље интенције једнога просветнога завода и наставника, него равнодушност оних, који су се примили дужности да родитеље звмењују.

Мали је број ученика наших, који се налазе овде у родитељској кући према броју оних, који се налазе у туђем стану, где су их родитељи поверили бризи и нези туђе породице. Љубав туђега срца тешко се може изједначити са љубављу срца родитељског. То се опажа ето и у томе што се мало пре наведене погрешке много чешће налазе у домаћем васпитању туђе породице него у кући родитељској.

Заблуда је мислити, да она кућа која прими у стан ученика овога завода, испуњава своју дужност према њему тиме, када задовољи потребама телеснога живота његова, када му према наплати даде угодан стан, здраву храну и пиће, огрев, послугу, осветљење и т. д. Као што би била грозна заблуда, када би родитељи испуњавали своју родитељску дужност само тиме, што би се бринули да телесно однегују и развију своје дете. Она кућа која прима у стан страног младића, не сме никада заборавити, да се примила обвезе да учини своју кућу истом подсевојчету кућом родитељском, дакле да је дужна бринути се као кућа родитељска како за здравље тела тако и за здравље душе. То је света морална обвеза и дужност, јер иначе само себичан рачун, који је одвратан и гнусан прима на себе узвишену дужност, коју неће савесно да испуњава.

Да се разумети да нека кућа узима у стан ученике зато што потребе те куће то захтевају, али се не да никакo оправдати, да ради тога та кућа равнодушно попусти свима захтевима младости, лакомислености па и разуданости појединих ученика т. ј. не да се ни-

како оправдати оно: „чини брајко што ти драго ти само мени уредно плати и мени ничим не досађуј!“

То је грех вапијући на небо, јер то је намерно убиство духовно.

Није оправдана никако ни извина да нека кућа која је узела у стан ученика, нема оне потребне снаге у извршавању свога задатка, коју има кућа родитељска, да јој недостаје ауторитет родитељски, јер у вршењу моралних обвеза имаће свака кућа индиректну помоћ самих родитеља а уз то и јаку помоћ овога завода.

Ако нека кућа испуњава обвезе према телесним потребама учениковим онолико колико је дужна према наплати, коју прима, нема изговора ученик пред судом својих родитеља и својих наставника ако се бујној младости и лакомислености његовој не свиђа зашт и ред кућевни. Тужби и клевети ученика таковога лако ће се у траг ући и опасној жељи својој задовољити неће, зашто ће се у зрелијим годинама благодарношћу својом одуживати на љубави и услузи те куће, која му је заменила кућу родитељску. Као што нема новца, којим се може наплатити љубав и брига родитељска, тако је и сувише мала она плата, којом се награђују савесне, породице за издржавање младих гимназијалаца. Но као што напред рекох, доплатак ће им бити благодарност тих ученика када буду људи, а када и то не би било, плата им на оном свету изгинути неће.

Благо деци благо и родитељима када се намере на куће, које не привлаче њих из себичних рачуна, благо и заводу када има таквих кућа, које може мирне душе препоручити за станове својих ученика.

Старешине оних домова у којима се налазе ученици овога завода на стану морали би по дужности својој заменити родитеље у домаћем васпитању њима поверених младића, па у колико сами не би могли својим утецајем ту дужност испуњавати, дужни су да позову у помоћ саме родитеље тих ученика и наставнике овога завода. То им налаже дужност а то захтева и интерес овога завода. Или зар неће тако чинити онај домаћин и домаћица који не могу својом речју саветом опоменом и укором да одврате по некојега ученика од зла којем нагиње? Зар ће га пустити да у злу и пропадне?!

* види Dr. Ivan B. Zoch: Načela pedagogike po Naeglsbachu osobito za srednje škole, 1896.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Но када родитељи остављају своје дете на бризи и нези туђинца, морају добро разабрати где и коме ће га предати, мора свестрано испитати да ли је она кућа којој хоће да повери родитељску дужност достојна и способна те дужности. У томе ће родитељи најбоље учинити, ако се ослоне на савет и препоруку управитеља завода, коме је интерес завода и ставио у дужност брину за станове ученика. У осталом без пристанка овога завода не може ни родитељ по својој вољи сместити свога сина где хоће. Зато стан којег управитељ или наставници завода родитељима препоруче мора под одговорношћу самога управитеља односно наставника како са хигијенске тако и са моралне стране довољне гаранције давати за добро домаће васпитање поверених ученика. Ради тога завод задржава себи и право да може у свако доба преко својих наставника станове прегледати и ученике у њима.

Тежак задатак домаћег васпитања у страним кућама сам по себи ограничава број поверених ученика, често је тешко и са једним учеником изаћи крају а како би било када би у једном стану били поверени многи ученици са разним способностима, разним навикама, разним наклоностима и другим својствима, па још када би били рецимо из сажаљења према сиротињи какве слабе удовице њој поверена таква дужност! Зар не би била одговорност на заводу када не би настојавао да то не буде?

Но као што греше оне куће, које из својих разлога теже да добију што више ученика у стан, тако исто греше и оне одличније куће које би могле а не ће да се примају дужности око васпитања ученика овога завода, јер са повољних материјалних прилика и не помишљају на ту племениту и часну дужност, која би дакако нарушавала неки пут угодности комодитета. Како ће се умножити на овом заводу број ученика из имућних и одличних породица, ако не могу према својим приликама наћи такав стан, где би могли лакше стећи светскога образовања, где ће имати прилике да се говором вежбају у страним језицима, у свирци и т. д.

Леп и похвалан је обичај карловачкога одличнијег грађанства што о празницима призива и увађа у свој дом сироте и добре ученике овога завода, где имају прилике да се уче лепе друштвеноме кретању и естетичноме понашању. Овај лепи обичај особито у овоме

месту и не би требао никада да се избочијаји, не треба заборављати и презирати ни једнога од ових малих и незнатних сиротих ученика, који ће се временом по положају изједначити са многим одличним грађанима овога места. Они неће заборавити на ту љубав и као људи враћаће тај зајам другима.

Друштво као важан помагач школске наставе и васпитања има много прилика да ту своју помоћ пружи школи; свагда и свуда а особито у јавним приликама друштво треба добрим примером да васпитава школску омладину.

Имао бих још о овом да говорим, требао бих да заиђем у друштво у опће, да прегледамо колико врши свој задатак у делу васпитања школске омладине, али за то ми времена не достаје. Сетићу се једнога само, запитаћу: дали књижевност наша у најширем смислу има у виду школску омладину, брине ли се довољно за њу, пише ли се свуда тако, како се неће може бити ученик који уме већ критички читати саблазнити? пише ли се свуда тако да се неће ученик који још не уме критички читати заразити и отровати оним што чита? да ли књижевници наши намењују лепих дарова својег духа баш школској омладини? Да ли наша књижевност и књижевни центри издају сигурно и добро просветну зграду, како ће данашња школска омладина моћи једном успешно и добро дозифивати ту просветну зграду? Нека је слава част и мир свакоме који добро чини! (Рим. 2. 11).

Из свега овога дакле лако је увидети како снажно може друштво помагати школу у постизавању њезине сврхе. Али школа има још снажнијег помагача и заштитника свога, има *цркву*. И друштво мора бити од цркве васпитано, т. ј. и друштво мора цркви припадати и верно јој бити па да може школи користити. Црква науком својом, која не извире из ограниченога ума човечијег, црква снагом своје благодатне помоћи, која је јача од овога света помаже као добра мати ћерку своју школу. У духу њезине науке, уз њезину помоћ школа иде и приближава се мети својој и само и једино тако, ако школа у духу цркве живи и ради, моћи ће постизавати своју сврху, иначе школа може обогатити ученика силним знањем, може оснажити ум његов да је подобан израчунати колико је миља до неба, али срце његово биће пусто и празно, воља његова биће

слаба, он неће ни желети ни хтети до неба доћи, до њега се узвисити, он ће са својим светлим умом остати ипак у мраку незнања, јер неће познати прву и вечну Истину којој треба да се приближи.

Да овај завод живи и ради у духу цркве православне, сведочи му и назив, јер ово је српска православна гимназија, сведочи најбоље и ова слава којом славимо Бога и светитеља Саву, који је радећи као учитељ и просветитељ оставио нама свима диван пример шта и како треба да радимо.

Овом славом благодаримо Богу и небесном заштитнику овога завода светитељу Сави на невидљивој помоћи и снази, која олакшава терет задатка овога завода. И на моја грешна уста изађе овом речју данашњом слава и хвала Богу и св. Сави па на моја уста нека изађе данас слава и хвала свима добротворима и свакоме ко је и најмање љубави покљонио и поклања овоме заводу, али отима ми се реч да осим свију одам славу и хвалу уз *Димитрија Сабова, митрополита Стевана, патријарха Германа и протојереја Стевана, поглавици цркве и народа нашега, врховном патрону ове гимназије, првome и најодличнијем грађанину овога места; великоме добротвору ове гимназије, оснивачу фонда св. Савског, добротвору учитељске школе Сѣмборске, добротвору српских вероисповедних школа, добротвору српске просвете, добротвору и добром оцу српскога народа, Његовој Светости патријарху Георгију.*

А сада још једном обраћам се св. Сави првome и најмоћнијем заштитнику овога дома:

Бъзврани светителю и изредни оугодниче Христовъ всей сьрбской земли источави многоцѣнное разоума мудро и неисцърпаемо оудобрени море. Бъсхвалю те любовію светителю савво тыже ѡкво имѣей дързновеніе къ господѣ ѿ всьсекихъ нахъ ведъ свободы да зовемъ ти: радодуисе светителю савво сьрбски просвѣтителю. *)

*) Акатист св. Сави кондак 1.: Летопис „Матице Српске“ књига 109. год. 1864.

Српско-румунске деобне парнице.

(Наставак)

Није ми намера да се хвалим, но нека заиђе ко хоће по општинама као: Вел. Сентмиклуш, Саравола, Фенлак, Велика-Мар-

гита, и Делиблато, пак ће се уверити, да су наши Срби са исходом парница у сада реченим општинама потпуно задовољни. Један Србин Велико-Сентмиклушанин, возећи ме на железничку станицу, рекао ми је: „Господине! слуга сам и сиромаш сам човек, ал' зато сам ипак радо потписао за откуп цркве 100 фор., којих ћу из своје месечне заслуге отплаћивати. Само кад сте то постигли, да нам истерате те Влахе из наше цркве.“ —

У осталом како је народ наше епархије са исходом досадањих парница и са мојим заступничким радом у опште задовољан, — нека каже решење епархијске скупштине темишварске, које овако гласи: Бр. 3. Скупш. ех 1899. Благородном Господину Дру Светозару Димитријевићу, адвокату, епархијском фискалу у Темишвару. У привитку под ./- част нам је доставити наслову знања ради закључак бр. 3. епархијске скупштине дијецезе темишварске, држане 5. (17.) априла 1899., у предмету изреченог Вам признања на савесном и марљивом раду од стране епархијске скупштине. Из седнице епарх. скупштине држане у Темишвару дана 5. (17.) априла 1899. год. Еп. Никанор с. р. председник, Илија Белеслијин с. р. перовођа. — Извод из записника скупштинске седнице епарх. темишварске од 5. (17.) априла 1899. године. Бр. 3. Њ. В. председник ставља на претрес 2. тачку дневнога реда: извештај епарх. фискала, гледе стања добивених парница између Срба и Романа, које су парнице у течају, наиме у црквеним општинама; у Парцу, Темишваву-фабрици и Малом Бечкероку. — Мата Косовац изјавио је и на прошлој скупштини, што и сад с радошћу понавља, да епарх. фискал др. Светозар Димитријевић подноси врло исцрпне и темељите извештаје, који ће остати као знаменити листови наше културне историје. Зато предлаже, да се извештај епарх. фискала дра Светозара Димитријевића с одобрењем на знање узме, и да се дру Светозару Димитријевићу на савесном и марљивом раду признање у записнику изрече. [Изоставља се, што је за изостављање]. Њ. В. председник ставља на гласање предлог Мате Косовца: да се извештај епархијског фискала дра Светозара Димитријевића с одобрењем на знање узме и да се дру Светозару Димитријевићу на савесном и марљивом раду признање у записнику изрече. *Решено је:* Предлог Мате

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Косовца једногласно усвојити. За верност преписа: Илија Белеслијин с. р. перовођа. —

Није далеко пак од самохвалисања кад Др. Ст. М. каже, да су две велике разлике: примити се једне парнице, те радити онако „шаблонски“ па чак испало, и примити се да с пожртвовањем заложити човек у њу сву своју снагу, сво време, сву вољу па и здравље, а особито топлоту и одушевљење за саму ствар. —

Ту се између редова може читати намера Др. Ст. М-ћа, да хоће да омадоважи и покуди досадање вођење деобних парница, а себе српском свету да прикаже као да је он неки месија, који је позван да створи у деобним парницама обрт и који ће спасти Српство од румунске најезде. — Ово самохвалисање имаде и своју скривену крајњу цел, а какова је то цел, — то већ сви знамо, а знаде и осећа то и темишварско-фабричка српска црквена општина, коју он у њеној деобној парници заступа.

Др. Стева Малешевић мисли да су све наше деобне парнице једнаке, те да се могу натаћи све на један калуп. — Но у истини није тако. Јер имаде таквих општина, које је наша саборска делегација као мешовите српско-румунске, где има места деоби црквеног иметка, признала, а има таквих, гледе којих наша делегација није мешовито стање признала и где је одбила сваку погодбу о подели црквеног иметка.

Међу прве спадају оне општине, које сам горе споменуо и у којима сам ја српску страну заступао, као и Мали Бечкерек чија је парница још у току, а међу потоње спадају општине: темишвар-фабричка, у чијој парници нашу јерархију и темишварску епархију ја браним, а Др. Ст. М. црквену општину заступа, даље: Парац, Омољница и Добрица, у чијим парницама ја све три стране заступа.

Околност, дакле, да наша делегација општину темишварско-фабричку није као мешовиту признала, а наиме и та главна околност, да највиша резолуција од год. 1864-те није затекла у реченој општини Србе и Румуне у заједничком поседу црквеног иметка, јако олакшава положај Др. Ст. М-ћа, као заступника сада поменуте општине. Па ако се ова парница добије — што и сам из свог срца желим, па макар зато сву славу Др. Ст. М. себи и своме савругу Кости Стефановићу приписао, — то

неће бити њихова заслуга, него ће се имати захвалити сутицају много повољнијих околности, него што су постојале у парницама оних општина, које сам ја водио и које Др. Ст. М. сматра за изгубљене.

Да видимо шта кажу, а понајвише ничим недоказују, Румуни у парници темишварско-фабричке црквене општине:

„Ми као староседиоци Баната засновали смо темишварско-фабричку такозвану Свето-Ђурђевску црквену општину. Нас је било до 3000 Срба и Грка до 500 душа. Године 1825-те — када се румунски народ тако наплодио да у Св. Ђурђевској цркви због уске просторије није места имао, одцепе се њих 1000 душа румунских, понесу са собом од постојеће 3½ сесије две, и сазидају себи једну чисто румунску Св. Илијску цркву. А 2000 Румуна остало је код старе св. Ђурђевске цркве у једници са Србима и Грцима.“ —

Ово је у кратко историјски део румунске тужбе са којим хоће Румуни да докажу имаовну заједницу и право на деобу црквеног иметка при цркв. општини св. Ђурђевској. За доказ својих речених тужбених навода у главном само то наводе:

Да су до год. 1864-те у св. Ђурђевској цркви у левој певници румунски појали;

да је год. 1860-те у заступништву св. Ђурђевске црквене општине било 40 чланова, од којих је било 30 Срба, 3 Грка и 7 Румуна;

да је српски владика темишварски Пантелејмон Живковић за проту и пароха код св. Ђурђевске цркве именовао Румуна Мелентија Дрегића, и да је овоме синђелију на румунском језику оставио;

да је патријарх Самуило Маширевић год. 1864-те — када су румунске књиге из леве певнице цркве св. Ђурђевске избачене, отписом својим, упућеним на Мелентија Дрегића опоменуо Србе, да буду стрпељиви и да причекају док се у ток не стави и не доврши поступак, који је и за остале помешане општине прописан, те да је тиме сам српски патријарх признао, да је св. Ђурђевска црквена општина мешовита српско-румунска, где имаде места деоби црквеног иметка. (Такову изјаву дати, и тако што признати није имао права блаженопокојни патријарх Самуило Маширевић, јер на то нити је од нашег сабора, нити од саборске делегације икада овлаштен био);

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да су Румуни на основу једне, за време Баховог доба издане државне наредбе, били у заједничком поседу школског здања све до год. 1872-ге, када су судеким путем оданде избачени.

Сви ови наводи Румуна, који по себи ни најмање не доказују да код св. Ђурђевске цркве имаовна заједница српско-румунска постоји, оборени су у току расправе, и особито ће оборени бити у току доказног поступка, који досад још није отпочет. — За Србе говори један главни доказ, а то је тај, да *сво имање св. Ђурђевске цркве стоји на иле српске св. Ђурђевске цркв. општине, већ више од 20 год. амо, грунтовоинички укњижено*; даље још и то, да Румуни од 1825-те године амо, од како су се од св. Ђурђевске цркве одцепили и тада две парохијске сесије, и остало имање што им је тада при деоби уступљено, са собом понели, — нису своје наводно право на деобу цркв. имања св. Ђурђевске цркве тражили, те је ово њихово наводно право већ давно застарело, и да у погледу школе постоји за нас „res judicata“, то јест, да је нама школско здање у засебној парници правомерно већ досуђено. —

Све ово навео сам само зато, да покажем, да ствар није баш тако страшна, као што ју Др. Ст. Малешевић приказује, и да није требало један парбени спис у обиму од 100 табака написати, и овоме тако рећи целу општинску архиву прикључити, јер у многим случајевима бива, да кад човек много говори, а он по штогод каже, што ствари више шкоди него што користи. Наш је најјачи бедем грунтовно власништво наше, и од год. 1825-те амо рачунајући више него 70-годишњи мирни искључиви посед. За овај бедем ваља ми да се заклонимо и у дефензивни положај да се ставимо, а Румуни нека нападају и односно нека своје наводе доказују. Ово је моја обранбена тактика, коју сам ја у деобној парници темишварско-фабричкој употребио.

Претње Румуна, које су у чланцима Др. Ст. М-ћа истакнуте, а наиме да ће они на основу IX. зак. чланка од год. 1868. §. 8., још неких 40 општинама напасти, и да ће још неке манастире, као: Бездин, Сенђурађ и Месић потраживати, ништа друго нису него бауци, којима се деца плаше, а не озбиљни и свога права свесни људи. Речени законски чланак

није баш тако страхан, као што га Др. Ст. М. приказује. Овај само то каже, да се услед разлучења двеју митрополија проистичућа разноврсна потраживања, ако се ова неби могла путем измире изравнати, имају пред једним од Његовог Величанства краља делегираним судом расправити и решити. Дакле, ту се Румунима у начелу ништа не досуђује, нити какво искључиво право признаје, него се обема странкама, како Србима тако и Румунима, шта више и приватним личностима, допушта, да могу поводом разлучења двеју митрополија проистичућа потраживања пред делегираним судом поискати, — (тражити — érvényesíteni). Ту, дакле, речени закон за Румуне никаково право не признаје. А што се тиче оне ставке садржане у § 8-ом реченог законског чланка, где се каже, да може поводом разлучења двеју митрополија и поједини потраживања ставити, то се не може тако тумачити, да ако једног или неколико Румуна у једној општини имаде, да они могу деобу искати, јер ту је законодавац мислио оне случајеве, где поједини на основу легата или другој правној основи имају од оне општине што деоби потпада, или право животног уживања, или други какви предмет да потражују.

За нас је додуше врло незгодна карловачка погодба од год. 1871-ве, али у горереченом погледу она нас у толико брани, што наређује, да само у таким општинама имаде места деоби, где се најмање 100 душа једне народности у заједничкој црквено-општинској свези налазиле онда, кад је године 1864-те највишом царском резолуцијом засебна романска митрополија заснована. Ако нема и односно није било у то доба 100 душа једне народности, онда нема места деоби по смислу погодбе, но оној странци, ма да нема 100 душа, остаје право искључивог власништва очувано, то јест таква странка може подићи парницу, но дужна је своје право својине судоредно доказати.

С тога се мора као велика бесмислица сматрати, ако Румуни мисле, да ће у Панчеву, у Вел. Бечкереку и Вел. Кикинди и т. д., где намеравају до 100 душа са брда и дола скупити и деобну парницу отпочеги, и до најмањег успеха доћи, јер у реченим и многим другим црквеним општинама, не само да није наша године 1864. највиша царска резолуција Румуне са Србима у црквено-општинској свези

и заједници, него ни данас нико не зна да их у заједници имаде, а где тога нема, ту не може бити места деоби црквеног иметка. Осим ако Румуни докажу, да су им Срби један део црквеног имања продали или поклонили (!?).

Подизање парница у општинама Темешвар-Фабрици, даље Омољица и Добрица, ништа друго није, него покушаји на срећу без икакве правне основе. На пример, гледе Омољице, пронашао сам у бечкој ц. и кр. ратној архиви исправе, које доказују, да су Омољцу концем осамнајестог столећа Срби, њих 340 породица, који су сачињавали једну граничарску компанију, населили. Да су ти Срби од милитарског ерара молили и добили материјала за зидање цркве. Да је с тога црква Омољичка „илирском“ названа и године 1809 те, када је у граници грунтовница заведена, у овој као „Штирскије Кирхе“ убележена и као таква и данас убележена стоји, те сачињава несумњиву својину „илирског“ (српског) народа. О Румунима нема у целој архиви ни спомена. Не зна се у опште кад су у Омољицу дошли. Само се тек поговара и приповеда, да су много доцније, када су Срби Омољицу населили и цркву сазидали били, њих неколико породица из Ердеља насељени и оне долове Немаца, који су, немогавши издржати климу, изумрли.

Иначе, како у Омољци, тако и у Добрици, велика већина Румуна неће деобу. У том случају пак, према наредби карловачке погодбе, тачка 14., нема места нити деобном поступку, нити деоби црквеног иметка.

Све ово само сам зато навео, да докажем, да је претња Румуна, да ће још неки 40 општина напасти, само румунски баук, кога се ми ни најмање не плашимо.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Архидијезални Административни Одбор) поново сазван за прошли четвртак, одржао је тога дана своју седницу под председништвом Његове Светости преузвишенога господина патријарха *Георгија Бранковића*.

(Епархијска скупштина) епархије Вршачке, одр-

жала је прошле среде пре подне седницу; после подне ју није могла држати, јер је 19 скупштинара напустило скупштину уз мотивисану изјаву, по којој да закључак скупштински, у седници пре подне донесен, у предмету познате одлуке Саборског Одбора, сматрају незаконитим. Пошто, после петула ових 19, није остао у скупштини за данашње правоваљаних закључака довољан број скупштинара морала се скупштина разићи.

(Потпоре и награде ученицима Карловачке Гимназије.) Приликом Светосавске свечаности у гимназијској дворани, публиковао је управитељ Карловачке Гимназије г. Василије Вујић, да су за школску годину 1899-1900, као штомци *Пластике* закладе изабрани: Марко Протић (VIII. р.) Младен Георгијевић (VI. р.) Милован Грба (VI. р.) Дмитрије Нешковић (V. р.) Стеван Драгић (III. р.), Ђорђе Сретих (III. р.) и Милутин Чунић (II. р.) — сваки са 100 к потпоре; а из закладе *Јелисавете Молвић*: Павле Аврамовић (VII. р.) и Векослав Анојчић (II. р.) — сваки 62 к. 20. ф. потпоре. Дочим је ученик III. разреда Стеван Милић из закладе *Саве Стојчевића* награђен 1 дукатом.

(† Јереј Павле Симеоновић), парох у Буђановци, преминуо је у Господу прошле среде 26 јануара, у 76 години својој. Рођен је био 1824., а рукоположен 1855 г. Био је одликован црвеним појасом. Беше примеран и вредан свештеник, а у своје млађе доба и реван проповедник. Лака му земља и **вкчна паматз!**

У Србији.

(Светосавски темати) — На свечаној овогодишњој Светосавској прослави у Великој Школи наградом *Његова Величанства Краља*, сумом од 1440 динара, награђени су ови темати ђака Вел. Школе: У филозофском факултету из географије првом наградом темат Ристе Николића, филозофа; другом наградом из географије: темат Рад. Илића, филозофа; из књижевности: темат Петра Лешњаревића, филозофа; из физике: темати Мирка Роша, Љубивоја Маленића и Милана Јовановића, техничара; из механике: темат Славка Милића, филозофа; из филозофије: темат Маринка Станојевића, филозофа; трећом наградом, из минералогije: темати Владимира Војиновића и Алексе Јовановића, филозофа; из механике: темат Чедомира Ђорђевића, филозофа и из физике: Душана Божића техничара. У техничком факултету, првом наградом, из архитектуре: темати Владе Протића и Ђуре Бајаловића, техничара, и Влајка Поповића, свршеног техничара; из

мостова: темат Милана Јоксимовића, техничара; из геодезије: темат Драг. Андоновића, техничара; из хидротехнике: Милорада Милојевића, свршеног техничара; из механике: Мирко Роша, Љубивоја Маленића и Мил. Јовановића, техничара; другом наградом, из архитектуре: темати Хуга Куна и Јосифа Букавеца, техничара; из хидротехнике: Саве Радојковића, свршеног техничара; трећом наградом, из архитектуре: темат Стојана Тителбаха, техничара. Два су темата добила похвалнице, а један је одбијен. Из машинског одсека техничког факултета и из правничког факултета није било темата.

(Фондови блаженопок. митрополита Михаила) Образована су већ два фонда по тестаменту блаженопок. митрополита *Михаила*, и то један под именом: Фонд пок. митрополита Михаила за штампање књига за одбрану православља и за моралну поуку народа. Овај фонд има капитала 10.680-80 динара. Други фонд је образован под именом: Фонд пок. митрополита Михайла за издржавање два српска калуђера у духовним руским академијама. Фонд тај има капитала 37.978-10 динара, а ова је сума од оних 10.000 рубаља, које је блаженопок митрополит пре 10 година дао под интерес државној Московској банци, и коју је суму преко овдашње Народне Банке примио Београдски старатељски судија. Оба капитала налазе се већ на прилоду код Управе Фондова и само интерес трошиће се на означене циљеве, и то по оцени и наредби Архиепископског Сабора, који је од стране старатељског судије, већ умољен, да предузме управу над овим фондовима. Од остале имовине покојникове, која је доста знатна, добиће трећину главни школски фонд, другу трећину виша духовна власт за цркве и манастире, а трећу трећину сродници покојникови по тестаменту. Слава и вечан помен покојноме митрополиту *Михаилу!*

(Велики просветни добротвор пок. Димитрије Стаменковић.) — И последња жеља пок. Стаменковића остварена је. Раније смо јавили, да је пок. Стаменковић оставио легат држави српској у 300.000 динара, да се од тога образује фонд за штампање књига, које ће се бесплатно расурати у свем српском народу, а сад можемо јавити, да је фирма Браћа Стаменковић, као наследник пок. Димитрија, већ 31. децембра 1899. депоновала свих 300.000 динара у злату код управе фондова под именом: *књижевни фонд пок. Димитрија Стаменковића*, и не ће проћи дуго, а Академија српска, која ће фондом руководити, моћи ће жељу покојникову и у дело привести. Слава пок. Стаменковићу на пажњи према народу српскоме. Његова се заоставштина одликује

и по количини легата, и по јединственом устројству, да покојник заслужује име великог добротвора просветног. Хвала и осталима, који жељу покојникову овако брзо остварише, јер нема ни неколико месеци како је покојник умро, а овако знатан фонд већ постоји или управо постоји од дана смрти покојникове. Слава пок. *Димитрију Стаменковићу*.

У Русији.

(Шта стају Русију школе?) Целокупни руски државни прорачун износио је 1898. г. 11,474,049.923 рубаља. Од те своте отпада на рачун министарства просвете 26,440.843 рубаља, 945.356 рубаља више него 1897. године. Од те своте отпада: на универзитете 3,799.190 руб. на гимназије 6,358.684 рубаља на реалке и занатлијске школе 2,874.980 руб. на окружне и градске школе 1.989.695 руб. на црквене и елементарне школе 375.392 руб. на народне основне школе 2,448.000 руб. на учитељске школе и институте 1,229.970 руб. на специјалне учитељске заводе 1,450.443 руб. Број ученика у год. 1898. био је овај: у 193 гимназије било је 67.715 ученика у 46 прогимназија било је 6.974 уч. у 112 реалака било је 31.300 уч. у 10 учитељских завода било је 689 уч. у 52 учитељска семинара било је 3.900 уч. у другим средњим заводима било је 1.765 уч. Свега је било у сред шк. 112.543 ученика, а за 5074 више него у 1897.

„Z. F. A. J.“

Б.

Разне белешке.

(Папин дар Коптима у Мисиру.) Папа је дао пола милиона динара, да се одатле даје дотација патријарху Копта католика у Мисиру и подручним му бискупима и да се издржава семинарија, а своје легату у Кајиру наложио је, да купи у Мисиру непокретно имање на име конгрегације за ширење вере, које ће стајати под управом папинога изасланика.

(Калуђерице ковачи) Како пише један енглески лист, у јужној Африци, тамо где се сада бију Енглези и Бури, има једно калуђеричко друштво, које и занат ради, који је необичан у жена. Да би римску веру ширење и у јужној Африци, неке калуђерице населе се близу Кинг Уилеџ Тауна у Капландији. Али их тамо нерадо гледаше и Бури и Енглези. Због тога купе думне пространо добро, па како су тамо орачи и копачи ретки и скупи, јер сваки трчи да вози злато и дијаманте, то се калуђерице саме латише орања и копања. Једанпут им се сломиле пртало, па како у свој околини не беше ковача, то калуђерице на-

баве у Баштату све што треба за грађење и опремање ковачнице. Узеше једнога ковача да их учи и енергичне калуђерице научише од њега ковачки занат. Оне пођоше и даље. Видећи, да се ковачки посао добро плаћа код Енглеза и Бура, оне саградиле потпуну ковачницу са виданим димњаком, наместе добре мехове, снабдеју се свиме што треба и тако се удесе, као манастир женских ковача. Ко онуда пролази, тај види думне у њиховом угаситом оделу, како копају, ору и кође поткивају. У свој околини познате су калуђерице ковачи у манастиру св. Доминика, као особито веште у занату.

(Нови новци од 5 круна.) У Бечкој ковници новаца израђени су први комади од пет круна, који су само незнатно већи од сребрних форината. Форинта је дебела 29 милиметара, а нови комади од пет круна 36 милиметара. Лице носи слику цара и краља Фрање Јосифа са натписом: Franc. Jos. I. D. G. Imp. Austr. Rex Boh. Gal. III. etc. et Ap. Rex Hung. Слика на налицју приказује аустријског државног орла, окружена са пет царских круна, које спаја међусобно ловоров венац. Орао носи натпис: Quinque soropae, а испод њега означена година ковања 1900., а са обадве стране године скраћена ознака 5 Cor. Те круне ставиће се у промет истом концем марта.

(Укидање новинских биљега.) У финансијском одбору угарскога сабора изјавио је кр. угарски министар финансија, да је зготовљен већ законски предлог о укидању новинских биљега, тако исто и о укидању биљеговне таксе за новинске огласе и за календаре.

(Нова година и нов век на западу.) За једну половину Хришћана XIX. је век отишао у архиву вечности, а наместо њега ступио је нови — XX. век. Без обзира на то, што се такав рачун противи аритметици, која почиње нову десетину не са 10, већ са 11, према томе и нови век не са 100, већ са 101, објавили су папа, глава римокатоличког, и немачки цар, глава протестантског света, почетак XX. века, и заиста се и у Риму и у Берлину са највећом помпом прославило то наступање новог века. Наравно, папа је био на челу те прославе, јер он не напушта мисли о старешинству своје над читавим светом. И ми сад живимо у XIX. веку, а западна је Јевропа ступила у XX. И тако нас сад дели од западног света не само календарска разлика од 12 односно 13 дана, већ читаво столеће!!

(Јубилејна година.) Још на Спасов-дан прошле године издао је папа Лав XII. булу, којом је објавио јубилејну годину ради наступања новог века.

Та је јубилејна година имала почети уочи Божића 1899., па трајати до уочи Божића 1900. године. Обичај јубилејних година је библијског порекла: код Јевреја се празновао јубилеј сваких 50 година; по стогодишњи јубилеји су чисто римског и према томе језичничког порекла (*ludi saeculares*). Овај је обичај римски, као и многи други, задржан од римских папа. Први случај таког празновања, историјски засведочен, спада у време папе Бонифација VIII., кад је он 1300. године установио правилно празновање јубилејне године сваких 100 година. Пошто је јубилеј имао огроман успех, од то доба није ни престајао. Само празновање је особито свечано, а састоји се у свечаном отварању тако званих „св. двари“ у храму св. Петра, које су зазидане од једног јубилеја до другог, кад је само слободно пролазити кроз њих. Италијанска је влада предузела све мере, да се мир одржи. То јој је и пошло за руком. И тако је прошао почетак јубилејне године Лава XIII. у потпуном миру и спокојству.

(Кардинал Јакобини.) Папа је изгубио једног од својих првих доглавника, у кога је и цела Италија полагала велике наде, јер је био познат као чист опортуниста. У Риму је умро 20. јануара (1. фебруара), пре подне, кардинал Даменико Марија Јакобини, једини Римљанин, који је седио у „св. збору“, и кога су Римљани ради тога звали „својим кардиналом“. Не само у Риму, у народу већ и на двору, имао је много пријатеља, јер је знао традиције двора довести у склад с црквеним интересима, те су га ради тога и највише желели да виде као будућега папу. Покојник се је родио 1837. г. у Риму и служио је у разним звањима Ватиканским до године 1891., кад је био именован нунцијем у Лисабону. Папа га је у коизисторији од 22. јуна 1896. именован кардиналом, а тек пре два месеца својим генералним викаром. Боловао је на бубрезима. Он је 132 кардинал, који је умро за понтификата папе Лава XIII.

Нове књиге.

Погледи на припрему и васпитање свештеничких кандидата. Савремена богословска расправа, намењена свима српским родољубима, а нарочито служителјима српске православне цркве. Од *Архимандрита Илариона С. Весића*, професора Богословије. Београд. Милош Велики — Штампарија Бојовића и Мићића 1900. Цена 60 пара дин. Стр. 59. — Садржина књиге: Претходна напомена. I Важност васпитне стране у припреми свештеничких

кандидата. II. О високој служби свештеничкој и њеном назначењу. III. О великој одговорности, која се налаже на свештенство. IV. О награди, која свештеника чека пред Богом и пред људима за добру службу. V. Ко треба да ступа у ред кандидата за свештеника и да прима свештени чин. VI. Како треба припремати и васпитавати свештеничке кандидате. VII. С каквим сазнањем и погледом на Христову Цркву у садањем веку треба да буде наоружан свештенички кандидат.

Тридесет дана на убаву путу. Побележио *Василије Константиновић* парох Карловачки. Срем. Карловци. Српска Манастирска Штампарија 1899. Стр. 103.

Будућност наших манастира. Расправа, написао *Чед. Марјановић*, секретар Нишког духовног суда. Ниш 1899. Штампарија Ђорђа Мунца. Цена 0.40 дин. Стр. 32.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad K. 427/595 ex 1899.

6 3-3

СТЕЧАЈ

Ради сталног попуњења упражњеног места срп. правосл. пароха I. плаћеног разреда у Темишвару-граду (1000 фор. плате, 600 фор. сесијоналног еквивалента и стан у нарави), с којим је местом скопчано и звање окружног протопрезвитера темишварског, отвара се овим стечај с пријавним роком од шест седмица, рачунајући од дана првог обнародовања овог стечаја у „Срп. Сиону.“

Из седнице епархијске конзисторије држане у Темишвару 14. (26) децембра 1899. год
Председништво.

СТЕЧАЈ.

8 1-3

Решењем ЕШОдбора у Темишвару бр. III. 54./39. 1900. уништен је бивши расписани стечај услед оставке гђице Милеве Радићеве учитељице, — и наређено да се поново расписати има, — с тога се расписује „стечај“ на учитељичко место српске вероисповедне женске VI. р. школе у Турској Канижи.

Редовна је плата учитељице 700 кр. (350 фор.) годишње месечно унапред са законом прописаним квинквеном слободан стан и зимским огревом (сламе).

Изабрана учитељица има ће осим дужности

школском Уредбом прописаних још и обучавање деце женском ручном раду. Недељом празником као и на пређеосвећеним литургијама децу доводити.

Молбенице са нужним сведочбама има се послати на потписаног председника.

Рок пријаве шест недеља од првог уврштења овог стечаја у „Срп. Сиону“. —

Из седнице школског одбора држане у Турској-Канижи 21. јануара 1900 год.

Ђура Нинчић

Гига Перкучин

учитељ и перовођа.

председник м. школ. одбора.

СТЕЧАЈ.

7 2-3

Услед оставке гђице Видосаве Зурковићеве учитељице, овим се расписује стечај на учитељско место на вероисповедној мешовитој школи у Станчеву.

Плата је учитељу 600 круна, за писаћи прибор 10 круна; слободан стан од 2 собе, кујном, спајзом, шталом и бантом од 400□ хвати; 5 ланаца оранице с дохотком од 100 круна на коју све терете учитељ сноси и 16 метера дрва. Од укупа, где позван буде, 1 круна.

Учитељева је дужност све законом прописане предмете деци предавати, у св. цркви редовно појати и децу у појању обучавати.

Компетовати могу само прописано оспособљена лица која су и из мађарског језика испит положили.

Молбе ваља слати потписаноме председништву.

Рок пријаве траје до Тодорове Суботе.

Из седнице црквено-школске скупштине држане у Станчеву 14. (26.) јануара 1900. год.

Спиридон Оберкнежевић

парох, адм председник

Видосава Зурковићева

срп. нар. учитељица, перовођа.

Кафана и гостоница под закуп.

Српско-православна црквена општина у Митровици у Срему, издаје под закуп од 1 априла о. г. на више година велику кафану у „Српскоме Дому“, заједно са гостоницом и 12 соба за стране.

Српски дом је електрично осветљен и лежи у центру вароши на најлешем месту поред варошкога парка.

Ближи услови могу се дознати у канцеларији српске православне црквене општине.

У Митровици — Срем — 18. (30.) јануара 1900.

Председништво

9 1-1

срп. правосл. цркв. општине.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тиражу. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплата књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 60 филира. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS